

Τεύχος 23 – Αύγουστος 2011

Έκρηξη στο Μαρί: Κόστος και Συμπεράσματα Πολιτικής

Π. Πασιαρδής*, Ν. Πασιουρτίδου* και Θ. Ζαχαριάδης**

1. Εισαγωγή

Το παρόν Σχόλιο εκτιμά τις επιδράσεις της μείωσης της παραγωγής ηλεκτρισμού λόγω της έκρηξης στο Μαρί στο προϊόν της οικονομίας (συνολικά και κατά τομέα), στην ευημερία των καταναλωτών και στις προσδοκίες των επιχειρήσεων με στόχο την ενημέρωση και εξαγωγή συμπερασμάτων πολιτικής.

Ο υπολογισμός του κόστους της έκρηξης στηρίζεται σε οικονομετρικές εκτιμήσεις του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου με τη χρήση μακροοικονομικών στοιχείων και περιλαμβάνει: (α) την απώλεια της ΑΗΚ λόγω μείωσης της παραγωγής ηλεκτρισμού, (β) την απώλεια παραγωγής στην οικονομία λόγω μείωσης της χρήσης ηλεκτρισμού και (γ) την απώλεια ευημερίας λόγω αδυναμίας των νοικοκυριών να καταναλώσουν την ποσότητα ηλεκτρισμού που αντιστοιχεί στη βέλτιστη κατανομή του εισοδήματός τους.

Οι πιο πάνω απώλειες συνθέτουν τη συνολική επίδραση της μείωσης του ηλεκτρισμού στην οικονομία χωρίς να χρειάζονται υπολογισμοί των επιπτώσεων σε επιμέρους μεταβλητές (π.χ. παραγωγικότητα), επειδή αυτές ήδη αντανακλώνται στα μακροοικονομικά δεδομένα. Ωστόσο, δεν περιλαμβάνουν το κόστος της απώλειας ζώων, της αναπλήρωσης του απολεσθέντος κεφαλαίου της ΑΗΚ και της περιβαλλοντικής/υλικής καταστροφής στην περιοχή. Επιπλέον, στηρίζονται στην τεχνολογία παραγωγής (σχέση προϊόντος και συντελεστών της παραγωγής – εργασία, κεφάλαιο, ενέργεια) που ισχύει ιστορικά στην Κυπριακή οικονομία. Αυτό σημαίνει ότι δεν περιλαμβάνουν, επίσης, τυχόν αρνητικές επιπτώσεις από το γεγονός ότι στην προκειμένη περίπτωση η μείωση της χρήσης ηλεκτρισμού στην παραγωγή δεν ήταν εκούσια/προγραμματισμένη και δυνατόν να έχει προκαλέσει αύξηση της αβεβαιότητας σε βαθμό που να διαφοροποιήσει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων ή/και των νοικοκυριών στην οικονομία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εκτιμάται ότι λόγω της έκρηξης στο Μαρί θα μειωθεί το ΑΕΠ γύρω στο 2,4% (σε ετήσια βάση) χωρίς να περιλαμβάνεται η απώλεια κεφαλαίου της ΑΗΚ, η απώλεια ευημερίας των νοικοκυριών λόγω στρέβλωσης της κατανάλωσής τους και οι αρνητικές επιπτώσεις στις προσδοκίες και το φυσικό περιβάλλον. Η ανεργία αναμένεται να αυξηθεί κοντά στη μια ποσοστιαία μονάδα. Οι τομείς του λιανικού εμπορίου και της μεταποίησης έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες άμεσες αρνητικές επιπτώσεις, ενώ σε όλους τους τομείς της οικονομίας δηλώνονται υψηλά ποσοστά απαισιόδοξων προσδοκιών. Στο Σχόλιο προτείνεται μέρος του κόστους να καλυφθεί με έσοδα από τη φορολογία ώστε να περιοριστεί όσο το δυνατό η αύξηση της τιμής του ηλεκτρισμού που είναι όχι μόνο πιο άδικη κοινωνικά αλλά και πιο βλαβερή για την οικονομία. Η έκρηξη στο Μαρί επιτείνει ακόμη περισσότερο την ανάγκη λήψης μέτρων για διόρθωση των στρεβλώσεων που προκαλούν οι πλείστοι κρατικοί θεσμοί.

* Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στην έρευνα έχουν επίσης συμμετάσχει οι Μεταπτυχιακοί Συνεργάτες του ΚΟΕ Αδάμος Ανδρέου, Σοφία Ανδρέου και Αλέξανδρος Πολυκάρπου.

** Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

2. Επιπτώσεις στη συνολική παραγωγή και ευημερία

Ο ηλεκτρισμός χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις¹ ως εισροή στην παραγωγή προϊόντων και ως καταναλωτικό αγαθό από τα νοικοκυριά. Για την ΑΗΚ, ο ηλεκτρισμός είναι προϊόν προς πώληση στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Συνεπώς, όσο διαρκεί η μειωμένη παραγωγή ηλεκτρισμού οι επιχειρήσεις υφίστανται κόστος λόγω της αδυναμίας τους να συνδυάσουν τους συντελεστές της παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο και ενέργεια) όπως επιβάλλει η βέλτιστη τεχνολογία. Κατά αναλογία, τα νοικοκυριά υφίστανται κόστος γιατί δεν καταναλώνουν τους συνδυασμούς αγαθών που μεγιστοποιούν την ευημερία τους. Ενώ η ΑΗΚ υφίσταται κόστος γιατί μέρος του κεφαλαίου της έχει καταστραφεί με αποτέλεσμα να έχει μειωθεί δραματικά το επίπεδο παραγωγής του προϊόντος της.

Εκτιμάται ότι η έκρηξη στο Μαρί έχει μειώσει περίπου στο μισό τη δυνατότητα της ΑΗΚ να παράγει ηλεκτρισμό με τη βέλτιστη για αυτήν τεχνολογία. Ωστόσο, αναμένεται ότι ένα μεγάλο μέρος της μείωσης της παραγωγής ηλεκτρισμού θα αναπληρωθεί σταδιακά με αγορά/παραγωγή ηλεκτρισμού με εφεδρικές ή/και ενοικιασμένες ηλεκτρογεννήτριες, αγορά ηλεκτρισμού από τους Τουρκοκύπριους και, μεσοπρόθεσμα, με επενδύσεις σε νέο κεφάλαιο. Παράλληλα, πολλοί χρήστες (ιδίως επιχειρήσεις) θα αναπληρώσουν μέρος της απώλειας ηλεκτρισμού με δικές τους γεννήτριες. Όμως, η αναπλήρωση ενός προϊόντος σε υψηλότερο κόστος είναι οικονομικά ισοδύναμη με μείωση της ποσότητάς του. Για τους λόγους αυτούς δεν είναι εύκολο να υπολογίσει κανείς με ακρίβεια πόσο έχει μειωθεί και για πόσο καιρό θα είναι μειωμένη η παραγωγή ηλεκτρισμού λόγω της έκρηξης στο Μαρί. Στο παρόν Σχόλιο υπολογίζουμε τις οικονομικές επιπτώσεις της έκρηξης που αντιστοιχούν σε μείωση της παραγωγής/χρήσης ηλεκτρισμού 10%-20%. Οι εκτιμήσεις δίνονται σε ετήσια βάση, εκτός όπου ορίζεται διαφορετικά. Νοείται ότι αν η μειωμένη παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος ή η παραγωγή του σε υψηλότερη τιμή διαρκέσει λιγότερο (περισσότερο) από έναν χρόνο τότε οι εκτιμήσεις του κόστους της έκρηξης που παρουσιάζονται πιο κάτω πρέπει να μειωθούν (αυξηθούν) ανάλογα.

2.1 Επιπτώσεις στη συνολική παραγωγή

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται, ως ποσοστιαίες αλλαγές, οι εκτιμήσεις μας για τις επιπτώσεις της μείωσης χρήσης ηλεκτρισμού στο συνολικό προϊόν της οικονομίας. Στον ίδιο πίνακα παρουσιάζονται οι επιπτώσεις που εκτιμάται ότι θα έχει η μείωση ηλεκτρισμού στη ζήτηση άλλων συντελεστών της παραγωγής - κεφάλαιο, εργασία και πετρέλαιο.²

Πίνακας 1:
Επίδραση μείωσης ηλεκτρισμού στην παραγωγή

Μείωση ηλεκτρισμού	-10%	-20%
Μείωση συνολικής παραγωγής	-0,8%	-1,6%
Μεταβολή συντελεστών		
Κεφάλαιο	0,0%	0,0%
Εργασία	-0,7%	-1,3%
Πετρέλαιο	1,6%	3,2%

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μια μείωση στη χρήση ηλεκτρισμού κατά 10%-20% από τις επιχειρήσεις αντιστοιχεί σε μείωση του συνολικού προϊόντος της οικονομίας κατά 0,8%-1,6%. Επίσης, η μείωση στη χρήση ηλεκτρισμού φαίνεται ότι επηρεάζει αρνητικά τη ζήτηση εργασίας (απασχόληση) και θετικά τη ζήτηση πετρελαίου, ενώ η ζήτηση κεφαλαίου παραμένει αμετάβλητη. Αυτό σημαίνει ότι ο ηλεκτρισμός συμπληρώνει την εργασία, υποκαθιστά το πετρέλαιο, ενώ δεν επηρεάζει (όσο/ούτε

συμπληρώνει άλλο τόσο/ούτε υποκαθιστά) το κεφάλαιο στην παραγωγή. Η μείωση της απασχόλησης στον Πίνακα 1 αντιστοιχεί με αύξηση της ανεργίας κατά 0,6-1,2 ποσοστιαίες μονάδες.

Επιπλέον, το κατά κεφαλή εισόδημα θα μειωθεί άμεσα λόγω της απώλειας ή/και του αυξημένου κόστους παραγωγής της ίδιας της ΑΗΚ. Εκτιμάται ότι τα έσοδα της ΑΗΚ θα μειωθούν σε ετήσια βάση (Ιούλιος 2011-Ιούνιος 2012) κατά 26-

¹ Ο όρος 'επιχειρήσεις' χρησιμοποιείται εδώ υπό ευρεία έννοια και περιλαμβάνει το κράτος (στο βαθμό που αυτό χρησιμοποιεί ηλεκτρισμό για την παραγωγή δημόσιων και ιδιωτικών αγαθών και υπηρεσιών), τους αυτοαπασχολούμενους και, γενικά, όλους όσους έχουν μερίδιο στην παραγωγή του συνολικού προϊόντος της οικονομίας.

² Τα αποτελέσματα του Πίνακα 1 βασίζονται σε μια εκτιμημένη (Cobb-Douglas) συνάρτηση παραγωγής, από τις παραμέτρους της οποίας υπολογίζεται η συνεισφορά των συντελεστών στο συνολικό προϊόν της οικονομίας, και σε ένα εκτιμημένο (Translog) σύστημα ζήτησης συντελεστών παραγωγής, από τις παραμέτρους του οποίου υπολογίζονται οι επιπτώσεις της μειωμένης χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας στη ζήτηση άλλων συντελεστών (κεφάλαιο, εργασία, πετρέλαιο).

65 εκ. ευρώ λόγω των μειωμένων πωλήσεων ρεύματος, ενώ τα έξοδά της θα αυξηθούν κατά 130–190 εκ. ευρώ λόγω αύξησης του κόστους παραγωγής. Συνολικά, η ΑΗΚ θα έχει απώλεια προστιθέμενης αξίας 156–255 εκ. ευρώ, που αντιστοιχεί με 0,9%–1,5% μείωση στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).³ Δεδομένου ότι ο ορισμός του συνολικού προϊόντος της οικονομίας στην οικονομετρική ανάλυση είναι πολύ κοντά στον ορισμό του ΑΕΠ, η συνολική απώλεια εισοδήματος αθροίζει σε 1,7%–3,1% μείωση του ΑΕΠ. Αυτό μεταφράζεται σε μείωση του κατά κεφαλή εισοδήματος κατά 370–675 ευρώ, που κατά μέσο όρο συνεπάγεται κόστος 1000–1820 ευρώ, περίπου, για κάθε οικογένεια.

2.2 Απώλεια ευημερίας

Η απώλεια εισοδήματος λόγω μείωσης του προϊόντος της οικονομίας αντιστοιχεί σε συγκριτικά μεγαλύτερη απώλεια ευημερίας όταν αυτή συνδυάζεται με μείωση της δυνατότητας των νοικοκυριών να δαπανούν σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους. Στην προκειμένη περίπτωση αυτό συμβαίνει διότι τα νοικοκυριά αναγκάζονται να καταναλώνουν λιγότερο ηλεκτρισμό από αυτόν που μεγιστοποιεί τη χρησιμότητα που αποκομίζουν από τη δαπάνη του εισοδήματός τους.

Η απώλεια ευημερίας λόγω στρέβλωσης της κατανάλωσης (γνωστή στη βιβλιογραφία ως ‘deadweight loss’) είναι πραγματικό αλλά όχι παρατηρήσιμο μέγεθος και δεν περιλαμβάνεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία. Εκτιμάται ως το χρηματικό πόσο που θα ήταν διατεθειμένο να πληρώσει το νοικοκυριό προκειμένου να αποφύγει αυτή τη στρέβλωση. Από τις εκτιμήσεις μας, που στηρίζονται σε ένα μοντέλο κατανάλωσης ηλεκτρισμού από τα νοικοκυριά στην Κύπρο,⁴ προκύπτει ότι με τις σημερινές περικοπές και υποθέτοντας μειωμένες περικοπές από το φθινόπωρο, η απώλεια ευημερίας των νοικοκυριών ισοδυναμεί με απώλεια εισοδήματος της τάξης των 80–95 εκ. ευρώ (σε ετήσια βάση), που αντιστοιχεί σε μέση απώλεια της τάξης των 300 ευρώ κατά νοικοκυριό, περίπου. Σημειωτέον ότι η απώλεια ευημερίας των νοικοκυριών λόγω υποχρεωτικής μείωσης της κατανάλωσης ηλεκτρισμού, εναλλακτικά, μπορεί να υπολογιστεί ως η αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος που θα προκαλούσε την ίδια στρέβλωση στην κατανάλωση. Εφαρμογή αυτού του υπολογισμού οδηγεί σε παρόμοια αποτελέσματα.

3. Επιπτώσεις στους τομείς της οικονομίας

Οι επιπτώσεις της έκρηξης στο Μαρί στους επιμέρους τομείς της οικονομίας διερευνήθηκαν μέσω έρευνας σε δείγμα 265 επιχειρήσεων, που διεξήχθη την περίοδο 25/07/2011–01/08/2011 από την εταιρεία RAI Consultants Ltd.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, συγκριτικά με τον Ιούνιο, 43% των επιχειρήσεων δήλωσαν ότι μειώθηκε ο κύκλος εργασιών τους, με το λιανικό εμπόριο και τη μεταποίηση να έχουν τα υψηλότερα ποσοστά. Οι ίδιοι τομείς έχουν, επίσης, καταγράψει τη μεγαλύτερη μείωση και στον κύκλο

Πίνακας 2: Επίδραση στον κύκλο εργασιών

Τομείς οικονομικής δραστηριότητας	% επιχειρήσεων που δηλώνουν		% μείωσης		
	Μείωση	Όχι μείωση	Συν-ολικά	Λόγω 11/7	Άλλοι λόγοι
Υπηρεσίες	36,5	63,5	7,3	3,5	3,8
Λιανικό εμπόριο	62,5	37,5	18,8	12,9	6,0
Κατασκευές	21,8	78,2	6,2	2,3	3,9
Μεταποίηση	48,5	51,5	14,1	7,7	6,4
Σύνολο	43,4	56,6	12,0	6,4	5,6

³ Οι υπολογισμοί βασίζονται σε δημοσιευμένες πληροφορίες της ΑΗΚ και υποθέσεις των συγγραφέων. Συγκεκριμένα, αναμένονται μειωμένες πωλήσεις ρεύματος 200–500 εκ. κιλοβατώρα, σε ετήσια βάση, με μέση τιμή πώλησης 13 σεντς/κιλοβατώρα. Επίσης, υποτέθηκε ότι στους επόμενους μήνες η ΑΗΚ θα αντιμετωπίζει κόστος παραγωγής αυξημένο κατά 5 σεντς/κιλοβατώρα, ενώ για το μισό του πρώτου εξαμήνου του 2012, λόγω επιδιόρθωσης μίας τουλάχιστον μονάδας του Βασιλικού, η αύξηση στο μέσο κόστος παραγωγής θα περιοριστεί σε 2 σεντς/κιλοβατώρα, με ετήσια παραγωγή ηλεκτρισμού περίπου 5000 εκ. κιλοβατώρας.

⁴ Το μοντέλο έχει εκτιμηθεί με τη μέθοδο συνολοκλήρωσης και διανυσματικής αυτοπαλινδρόμησης (vector error correction), καθώς και με την εφαρμογή μοντέλων μίας εξίσωσης με αυτοπαλινδρόμηση και καταναλωτική υστέρηση (autoregressive distributed lag). Παρόλο ότι στην προκειμένη περίπτωση η εκτίμηση ενός συστήματος καταναλωτικής ζήτησης, που περιγράφει πώς τα νοικοκυριά κατανέμουν το εισόδημά τους στα διάφορα αγαθά, θα ήταν θεωρητικά πιο κατάλληλη, οι εκτιμήσεις των προαναφερθέντων μοντέλων οδηγούν σε αξιόπιστα εμπειρικά αποτελέσματα που συμφωνούν με αυτά που αναφέρονται στη διεθνή βιβλιογραφία.

εργασιών τους, 18,8% και 14,1%, αντίστοιχα, την οποία σε μεγάλο βαθμό (12,9% και 7,7%, αντίστοιχα) αποδίδουν στην έκρηξη στο Μαρί. Από επιχειρήσεις στις υπηρεσίες και κατασκευές δηλώνεται ότι η μείωση του κύκλου εργασιών οφείλεται περισσότερο σε άλλους λόγους (κυρίως την οικονομική κρίση) και λιγότερο στην έκρηξη.

Η μείωση, κατά μέσο όρο 6,4%, στον κύκλο εργασιών τον Ιούλιο σε σχέση με τον Ιούνιο λόγω της έκρηξης στο Μαρί αντιστοιχεί σε περίπου 7% μείωση του ΑΕΠ.⁵ Η μείωση αυτή αφορά στις άμεσες επιπτώσεις τον Ιούλιο, όπως δηλώθηκαν από τις επιχειρήσεις λίγο μετά το συμβάν και ίσως πριν να προλάβουν να προβούν σε ενέργειες για άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών της μειωμένης παροχής ηλεκτρισμού (χρήση ηλεκτρογεννητριών, αλλαγή του ωραρίου εργασίας κλπ). Είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι με την πάροδο του χρόνου, όσο εντείνονται οι ενέργειες αυτές, η αρνητική επίδραση στο συνολικό προϊόν θα είναι μικρότερη και πιο κοντά στα αποτελέσματα της οικονομετρικής εκτίμησης.

Πίνακας 3: Μείωση στη ζήτηση και προσφορά

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	Άμεση (%)		Αναμενόμενη (%)	
	Ζήτηση	Προ-σφορά	Ζήτηση	Προ-σφορά
Υπηρεσίες	4,8	7,5	7,7	5,6
Λιανικό εμπόριο	18,2	15,9	13,0	8,7
Κατασκευές	5,4	10,1	12,2	9,7
Μεταποίηση	12,9	15,1	14,2	14,9
Σύνολο	9,5	9,1	11,3	7,4

Ο Πίνακας 3 παρουσιάζει την άμεση και αναμενόμενη (στους επόμενους έξι μήνες) μείωση στη ζήτηση και προσφορά προϊόντων των επιχειρήσεων λόγω της έκρηξης στο Μαρί. Όλοι οι τομείς φαίνεται ότι έχουν υποστεί άμεσα τις αρνητικές επιδράσεις της έκρηξης. Τη μεγαλύτερη άμεση μείωση στη ζήτηση και προσφορά είχε ο τομέας του λιανικού εμπορίου και της μεταποίησης. Με εξαίρεση το λιανικό εμπόριο, στους υπόλοιπους τομείς η προσφορά μειώθηκε σε μεγαλύτερο ποσοστό από τη ζήτηση.

Λόγω της έκρηξης στο Μαρί οι επιχειρήσεις στη μεταποίηση, το λιανικό εμπόριο και τις κατασκευές παρουσιάζονται πιο απαισιόδοξες σχετικά με τη μελλοντική ζήτηση των προϊόντων τους από ότι αυτές στον τομέα των υπηρεσιών. Παράλληλα, σε όλους τους τομείς αναμένεται μείωση της ζήτησης τους επόμενους έξι μήνες (λιγότερο στις υπηρεσίες) και οι επιχειρήσεις δηλώνουν ότι θα μειώσουν την προσφορά προϊόντων τους. Η αναμενόμενη μείωση στη ζήτηση και την προσφορά αντανακλά την αρνητική ψυχολογία που επικρατεί μεταξύ επιχειρηματιών και ενισχύει την εκτίμηση που βασίζεται στην οικονομετρική ανάλυση ότι βραχυπρόθεσμα το ΑΕΠ θα παρουσιάσει σημαντική μείωση.

Συνολικά, η άμεση επίδραση που είχε η έκρηξη στο Μαρί στη ζήτηση και στην προσφορά είναι περίπου στα ίδια επίπεδα. Για τους επόμενους έξι μήνες οι επιχειρήσεις αναμένουν, επίσης, μειωμένη ζήτηση και προσφορά σε ποσοστά που δεν απέχουν σημαντικά. Αυτό συνεπάγεται ότι δεν θα αυξηθεί ο πληθωρισμός λόγω της μείωσης της παραγωγής της οικονομίας που συνδέεται με την έκρηξη. Ωστόσο, η ταυτόχρονη μείωση της προσφοράς και ζήτησης προδιαγράφει ισορροπία της οικονομίας σε χαμηλότερα επίπεδα και ενισχύει την εκτίμηση ότι το επίπεδο της ανεργίας θα αυξηθεί.

4. Συμπεράσματα πολιτικής

Στο παρόν Σχόλιο παρουσιάσαμε μια εκτίμηση του κόστους της μειωμένης ποσότητας ηλεκτρισμού που προέκυψε από την έκρηξη στο Μαρί, με στόχο αυτή να ενσωματωθεί στο σχεδιασμό της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης για έξοδο από την κρίση. Συνοπτικά, εκτιμάται ότι λόγω της έκρηξης θα μειωθεί το ΑΕΠ γύρω στο 2,4% (σε ετήσια βάση), που κατά μέσο όρο αντιστοιχεί σε περίπου 1400 ευρώ μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών. Σε αυτή τη μείωση δεν περιλαμβάνονται η απώλεια κεφαλαίου της ΑΗΚ και οι τυχόν περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Επιπλέον, κατά μέσο όρο τα νοικοκυριά θα υποστούν απώλεια ευημερίας της τάξης των 300 ευρώ ετησίως, λόγω αδυναμίας να καταναλώσουν την ποσότητα ηλεκτρισμού που αντιστοιχεί στη βέλτιστη κατανομή του εισοδήματός τους. Αυτή η απώλεια δεν είναι άμεσα μετρήσιμη και δεν περιλαμβάνεται στις επίσημες στατιστικές.

⁵ Ο λόγος του κύκλου εργασιών προς το ΑΕΠ είναι 1,36 και οι τομείς που εξετάζονται καλύπτουν το 66% του ΑΕΠ.

Είναι σημαντικό να τονιστεί εδώ ότι οι πιο πάνω εκτιμήσεις βασίζονται κυρίως σε οικονομετρική ανάλυση ιστορικών δεδομένων και σε πολλούς αστάθμητους παράγοντες, για παράδειγμα πόσο θα διαρκέσει η ανισορροπία προσφορών και ζήτησης ηλεκτρισμού, αν και πόσο σύντομα η ΑΗΚ θα παράγει επαρκείς ποσότητες ηλεκτρικού ρεύματος, πόσο θα αυξηθεί το κόστος του ηλεκτρισμού κλπ. Συνεπώς, υπόκεινται σε μεγάλα περιθώρια λάθους. Ωστόσο, πιστεύουμε ότι έχει μεγαλύτερη σημασία το πώς θα αντιμετωπιστούν οι συνέπειες του κόστους της έκρηξης στο Μαρί από το να εκτιμηθεί με μεγάλη ακρίβεια το μέγεθός τους. Σε κάθε περίπτωση, ο τελικός αποδέκτης αυτού του κόστους είναι κάθε καταναλωτής - υπάλληλος, επιχειρηματίας, αυτοαπασχολούμενος, άνεργος, συνταξιούχος κλπ. Αυτό που πρέπει να προβληματίσει την κυβέρνηση είναι η μετακύληση του κόστους της έκρηξης στον καταναλωτή να γίνει με τρόπο που να είναι όχι μόνο κοινωνικά δίκαιος αλλά και οικονομικά αποτελεσματικός, δηλαδή να έχει τις ολιγότερο οδυνηρές συνέπειες στην οικονομική δραστηριότητα.

Η μετακύληση ολόκληρου του κόστους της έκρηξης στο Μαρί στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος δεν ικανοποιεί το κριτήριο της κοινωνικής δικαιοσύνης, επειδή, όπως προκύπτει από τα δεδομένα της Στατιστικής Υπηρεσίας, το μερίδιο του ηλεκτρισμού στη δαπάνη των φτωχών είναι υψηλότερο από αυτό των πλουσίων. Επίσης, δεν ικανοποιεί το κριτήριο της οικονομικής αποτελεσματικότητας επειδή θα αυξήσει περισσότερο τις τιμές των εγχώρια παραγόμενων προϊόντων και θα μειώσει την ανταγωνιστικότητα της Κυπριακής οικονομίας. Θεωρούμε ότι θα ήταν λιγότερο άδικο κοινωνικά και λιγότερο αρνητικό οικονομικά αν μέρος του κόστους της έκρηξης στο Μαρί καλυφθεί με έσοδα από το ΦΠΑ και ειδικούς (περιβαλλοντικούς) φόρους κατανάλωσης - στο βαθμό, βέβαια, που αυτό είναι επιτρεπτό στα πλαίσια της ΕΕ. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι δεν προτείνουμε την αύξηση του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης, αλλά τη χρηματοδότηση μέρους του κόστους της έκρηξης στο Μαρί με αυτούς τους φόρους, π.χ. μειώνοντας άλλες κρατικές δαπάνες που χρηματοδοτούνται με έσοδα από τους ίδιους φόρους.

5. Επίλογος

Η έκρηξη στο Μαρί συνέβη σε μια περίοδο που η Κύπρος αντιμετωπίζει τις συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης και της αδυναμίας της πολιτείας να παρέμβει αποτελεσματικά για να διορθώσει τα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι γίνεται ακόμα πιο επιτακτική η λήψη μέτρων για εξυγίανση της οικονομίας, αρχίζοντας με αυτά που χρειάζονται για διόρθωση των στρεβλώσεων στην αγορά εργασίας που προκαλεί το κρατικό μισθολόγιο και σχέδιο σύνταξης, η ΑΤΑ, τα σωματεία εργαζομένων και επιχειρηματιών, τα πολιτικά κόμματα και άλλοι πολιτειακοί θεσμοί που υποσκάπτουν τη θεμελιώδη αρχή που στηρίζει την αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας, δηλαδή τη σύνδεση της αμοιβής (αυτού που κάποιος 'στερεί' από την κοινωνία) με το προϊόν που παράγει (αυτό που κάποιος 'προσφέρει' στην κοινωνία). Ως αποτέλεσμα των στρεβλώσεων αυτών ένα μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού στην Κύπρο, που περιλαμβάνει τους δημόσιους υπαλλήλους, τους υπαλλήλους των ημικρατικών οργανισμών και, σε μικρότερο βαθμό, υπαλλήλους στον ιδιωτικό τομέα (π.χ. τράπεζες), αμείβεται στη βάση κριτηρίων που δεν αντανακλούν την παραγωγικότητά του και, συνήθως, περισσότερο από όσο χρειάζεται για να απασχοληθεί. Γενικά, μια πολιτεία που δεν διαδραματίζει ρόλο ρυθμιστή για να είναι η οικονομία της ανταγωνιστική αλλά, αντίθετα, υποβαθμίζει το ρόλο της σε μεσάζοντα για να καλύψει με φορολογικά έσοδα την ανεπάρκεια των θεσμών της, δεν αξιοποιεί τις δυνατότητες που έχει για οικονομική ανάπτυξη, είναι ευάλωτη σε αμέλεια που οδηγεί σε καταστροφικά γεγονότα όπως αυτό της έκρηξης στο Μαρί και, όταν συμβούν τέτοια γεγονότα, δεν έχει τα οικονομικά και άλλα αποθέματα να τα αντιμετωπίσει.

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Οι απόψεις που εκφράζονται στα 'Σχόλια Οικονομικής Πολιτικής' είναι των συγγραφέων μόνο. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή και η μετάδοση όλου ή μέρους του Σχολίου, με αναφορά στο παρόν άρθρο και τους συγγραφείς του.